

กลวิธีการแปล *doch* ในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต

อรรณพ เตชะพันธุ์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์กระบวนการและกลวิธีการแปล *doch* ในสถานการณ์การสื่อสารที่แตกต่างกันในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต ผลการวิจัยพบว่า การเลือกกลวิธีการแปล *doch* ต้องคำนึงถึงเจตนาารมณ์ การสื่อสารเป็นสำคัญ เมื่อเจตนาารมณ์ทางการสื่อสารถูกถ่ายทอดผ่านคำหรือสำนวนอื่นแล้ว *doch* มักจะถูกแปลหรือถ่ายทอดความด้วยกลวิธีการละไว้ไม่แปล ซึ่งการเลือกใช้กลวิธีการแปลนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากวัจนลีลาการซ้ำความของนักประพันธ์ที่ไม่อาจถูกถ่ายทอดซ้ำ ๆ ได้ในภาษาไทย ในขณะที่เดียวกัน *doch* อาจถูกแปลโดยกลวิธีการแปลอื่น ๆ เช่น กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ หรือกลวิธีการแปลแบบบรรณศาสตร์ เพื่อเน้นเจตนาารมณ์ทางการสื่อสารให้ชัดเจนและตรงตามตัวบทต้นทาง

คำสำคัญ: Abtönungspartikeln Wolfgang Borchert การแปลภาษาเยอรมัน การแปลวรรณกรรม การแปลคำบ่งชี้เจตนาารมณ์ในการสื่อสาร

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีเมล: atthaphon.t@cmu.ac.th

Strategies in Translating German Modal particle *doch* in Wolfgang Borchert's short stories

Atthaphon Techaphan²

Abstract

This research article aims to analyze the process and strategies in translating modal particle *doch* found in various communicative situations in selected Wolfgang Borchert's short stories from German into Thai. The findings show that one of the decisive factors in selecting translating strategies for *doch* roots in how the translator interprets the communicative intention or function of *doch* embedded in the original text. In the translated version, omission of *doch* is frequently employed as a translating strategy when its function is expressed by semantically equivalent phrases or when – seen as Wolfgang Borchert's stylistic uniqueness – the use of *doch* is repetitive in the context. Other translating strategies are utilized to convey or emphasize the original communicative intentions such as use of *doch* equivalences in Thai or pragmatic translation.

Keywords: Abtönungspartikeln, Wolfgang Borchert, German translation, literary translation, translating modal particles

² Lecturer at German Division, Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Email: atthaphon.t@cmu.ac.th

บทนำ

ผู้เรียนภาษาเยอรมันในปัจจุบันมีโอกาพบ Modalpartikeln หรือ Abtönungspartikeln ได้บ่อยครั้งไม่ว่าจะเป็นการเรียนในระดับผู้เริ่มเรียนหรือผู้เรียนในระดับสูงขึ้นไปที่ใช้ตัวบทวรรณกรรมเพื่อการอ่านและการแปล การอธิบายความหมาย หน้าที่หรือลักษณะการใช้คำในหมวดหมู่ดังกล่าวทำได้ยาก และนำไปสู่ปัญหาเมื่อต้องตีความ ถ้อยความ หรือเรียบเรียงสำนวนเป็นภาษาไทย ทำให้ Modalpartikeln หรือ Abtönungspartikeln กลายเป็นหนึ่งในปัญหาที่แก้ไม่ตกในการเรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ Modalpartikeln เป็นคำที่หนังสือไวยากรณ์ภาษาเยอรมันใช้เพื่อเรียกคำที่มีหน้าที่เสริมขยายความ (Engel, 2004; Weinrich, 2005; Duden, 2016) คำดังกล่าวเป็นคำเรียกรวมคำทางไวยากรณ์กลุ่มหนึ่งซึ่งนักวิชาการยังไม่สามารถแบ่งประเภทได้อย่างชัดเจนและเป็นเอกฉันท์ รวมถึงยังเป็นที่ยกเถียงกันในวงวิชาการทางไวยากรณ์เยอรมัน ฮาราลด์ ไวด์ท์ (Weydt, 1969) เสนอคำเรียกกลุ่มคำเหล่านี้ว่า Abtönungspartikeln (แปลตรงตัวคือ คำที่แสดงการไล่เฉดสี) โดยให้ลักษณะบ่งชี้ที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นว่าคำประเภทนี้จะแสดงเจตนาอารมณ์ ทำที่หรืออารมณ์ของผู้พูด ซึ่งเป็นการสื่อสารในระดับเจตนาอารมณ์ (Intentionsebene) โดยไม่รบกวนหรือเปลี่ยนแปลงสารหรือสาระของผู้พูดในระดับบรรยายความ (Darstellungsebene) ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงคำที่ใช้เพื่อแสดงเจตนาอารมณ์ในภาษาเยอรมันในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะขอใช้คำว่า Abtönungspartikeln เป็นหลัก

งานวิจัยสำคัญเกี่ยวกับ Abtönungspartikeln ในวงการวิชาการภาษาเยอรมันในประเทศไทย เช่น *Abtönungspartikeln ในภาษาเยอรมันและเจตนาอารมณ์ในการสื่อสาร* ของ Wanna Saengaramruang (2002) กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของ Abtönungspartikeln เช่น พบได้มากในภาษาพูด เป็นเครื่องบ่งชี้เจตนาอารมณ์หรือทำที่ของผู้พูดต่อหัวข้อสนทนานั้น (Illokutionsindikatoren) ซึ่งลักษณะเหล่านี้ทำให้สามารถเทียบเคียง Abtönungspartikeln กับคำบอกมาลาในภาษาไทยหรือรูปเทียบเคียงอื่น เช่น คำบอกการถามหรือสันธานได้ แม้การแปลโดยใช้รูปเทียบ (Äquivalenz) จะสามารถแก้ปัญหาคำแปลและลดความเสี่ยงในการแปลผิดได้ระดับหนึ่ง (Kußmaul, 2015, p. 65) งานวิจัยดังกล่าวมองเห็นถึงปัญหาการแปลที่อาจเกิดขึ้นเมื่อแปล Abtönungspartikeln ไว้ (Saengaramruang, 2002, pp. 11-12) สรุปได้ดังนี้

- เมื่อในภาษาปลายทางไม่มีรูปเทียบ ผู้แปลควรแปล Abtönungspartikeln ในตัวบทต้นทางโดยการละหรือแทนที่ด้วยสำนวนที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือไม่
- เมื่อตัวบทต้นทางไม่มีเครื่องบ่งชี้เจตนาอารมณ์ (ไม่ใช่ Abtönungspartikeln) ตัวบทปลายทางสามารถเติมคำที่ทำหน้าที่เดียวกันกับ Abtönungspartikeln ได้หรือไม่ เพื่อให้สำนวนแปลฟังรื่นหูหรือเป็นธรรมชาติ
- การแปล Abtönungspartikeln ทุกคำในตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง โดยขัดกับขนบการใช้ภาษาปลายทางเป็นเรื่องที่ถูกต้องหรือไม่
- หากผู้แปลเพิกเฉย Abtönungspartikeln ในตัวบทต้นทาง รวมถึง การแปล Abtönungspartikeln สู่ภาษาปลายทางจะทำให้คุณภาพการแปลลดลงหรือไม่

คำถามและปัญหาดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานวิจัยขึ้นนี้ที่ต้องการหาคำตอบและวิธีการแก้ไขปัญหาการแปล ทั้งนี้ผู้วิจัยทราบดีถึงข้อจำกัดของกลวิธีการแปลว่า ไม่มีกลวิธีใดกลวิธีหนึ่งที่สามารถตอบ

คำถามหรือแก้ไขปัญหางานแปลที่มีประเภทของตัวบท บริบทหรือสถานการณ์การสื่อสารที่แตกต่างกันได้ทั้งหมด การแก้ไขปัญหาคำแปล *Abtönungspartikeln* คำใดคำหนึ่งที่แสดงเจตนาอารมณ์การสื่อสารลักษณะใดลักษณะหนึ่งอาจทำได้ผ่านการใช้กลวิธีการแปลในหลากหลายลักษณะ

การศึกษาการแปล *Abtönungspartikeln* ในบริบทของการแปลวรรณกรรมเป็นพื้นที่ทางวิชาการพื้นที่หนึ่งที่น่าสนใจ โดยเฉพาะเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต นักประพันธ์ท่านนี้เป็นที่รู้จักในฐานะนักเขียนสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (*Nachkriegsliteratur*) ผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างสงครามและหลังสงครามโดยใช้วจนลีลาการเขียนเฉพาะตัวและไลต์โมทีฟ (*Leitmotiv*) ที่มักใช้การซ้ำคำหรือประโยค ทำให้มีการใช้คำศัพท์อย่างจำกัดซึ่งสื่อถึงความโล่งเตียนของบ้านเมืองและความสิ้นหวังของผู้คน (Baltes, 2018, p. 106f.) เนื้อเรื่องที่ประกอบขึ้นจากบทสนทนาของตัวละครที่พูดถึงหัวข้อสนทนาเดิม ๆ ที่สื่อถึงความทอดถอนใจและชีวิตที่ไร้จุดหมายอันเป็นผลมาจากการสูญเสียคนรักและรากเหง้าของชีวิต กลวิธีการประพันธ์เหล่านี้เป็นเหตุให้เกิดสถานการณ์การสื่อสารที่ใช้ *Abtönungspartikeln* ซ้ำไปมารวมถึงมีบริบทแวดล้อมซึ่งทำหน้าที่สื่อเจตนาอารมณ์เดียวกับ *Abtönungspartikeln* ซึ่งกลายเป็นปัญหาเฉพาะของการแปลเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต ซึ่งท้าทายผู้แปลเป็นอย่างมาก

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์กระบวนการการแปล *doch* ที่เป็น *Abtönungspartikel* ที่พบบ่อยที่สุดในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ตและความหมายของ *doch* ที่พบในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต โดยศึกษาวิธีการแปล *doch* ในวรรณกรรมของนักเขียนผู้นี้และพยายามหาคำอธิบายซึ่งยึดโยงกับบริบทและสถานการณ์การสื่อสารในท้องเรื่อง อันนำไปสู่แนวทางการศึกษาวิธีการแปล *doch* ในบริบทของการแปลวรรณกรรม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ตัวบทที่นำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้มาจาก *โวล์ฟกัง บอร์แชร์ต อัจฉริยะเรื่องสั้นเยอรมัน* (คณาจารย์สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2561) ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ตฉบับภาษาเยอรมันและแปลเป็นภาษาไทยโดยคณาจารย์สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วยเรื่องสั้นฉบับภาษาเยอรมัน 16 เรื่อง และฉบับแปลภาษาไทย 16 เรื่อง รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสั้นที่นำมาใช้สร้างคลังข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้สามารถดูได้จากตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสั้นและบทแปลที่นำมาใช้สร้างคลังข้อมูล

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	ผู้แปล	ปีที่พิมพ์ ต้นฉบับ	ปีที่พิมพ์ บทแปล	ตัวย่อ (ต้นฉบับ O บทแปล Ü)
Stimmen sind da in der Luft – in der Nacht (เสียงในอากาศ – ยามราตรี)	Wolfgang Borchert	อรรถพล เตชะพันธุ์	1947	2018	SL_O SL_Ü
Generation ohne Abschied (ยุคสมัยไร้คำลา)	Wolfgang Borchert	อรรถพล เตชะพันธุ์	1947	2018	GA_O GA_Ü
Bleib doch, Giraffe (อยู่ต่อเถอะ ยีราฟ)	Wolfgang Borchert	ไพรวลัย โลโท	1947	2018	BG_O BG_Ü
Vorbei Vorbei (ผ่านไปแล้ว ผ่านไปแล้ว)	Wolfgang Borchert	สิริน เกียรติไกรภพ	1947	2018	VV_O VV_Ü
Die Kegelbahn (รางโบว์ลิ่ง)	Wolfgang Borchert	ศรพราหมณ์ วรอุไร	1947	2018	KB_O KB_Ü
Der Viele viele Schnee (ดงหิมะ)	Wolfgang Borchert	ไพรวลัย โลโท	1947	2018	VS_O VS_Ü
Mein bleicher Bruder (สหายผู้ซีดเขียว)	Wolfgang Borchert	พรวงดาว นุประดิษฐ์	1947	2018	MB_O MB_Ü
Die Katze war im Schnee erfroren (มีแมวหนาวตายอยู่กลางหิมะ)	Wolfgang Borchert	พรวงดาว นุประดิษฐ์	1947	2018	KS_O KS_Ü
Die Nachtigall singt (ไนติงเกลขับขาน)	Wolfgang Borchert	พรวงดาว นุประดิษฐ์	1947	2018	NS_O NS_Ü
Die drei dunklen Könige (สามกษัตริย์จากรัตติกาล)	Wolfgang Borchert	ไพรวลัย โลโท	1947	2018	DK_O DK_Ü

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	ผู้แปล	ปีที่พิมพ์ ต้นฉบับ	ปีที่พิมพ์ บทแปล	ตัวย่อ (ต้นฉบับ O บทแปล Ü)
An diesem Dienstag (วันอังคารนี้)	Wolfgang Borchert	ศรพราหมณ์ วรอุไร	1947	2018	AD_O AD_Ü
Vielleicht hat sie ein rosa Hemd (หล่อนคงสวมเสื้อซับในสี ชมพู)	Wolfgang Borchert	สิริน เกียรติไกรภพ	1947	2018	VH_O VH_Ü
Die Küchenuhr (นาฬิกาในห้องครัว)	Wolfgang Borchert	วรางคณา ศิริวา นนท์	1947	2018	KU_O KU_Ü
Nachts schlafen die Ratten doch (หนูมันหลับตอนกลางคืน นะ)	Wolfgang Borchert	ศวรรษยา เลิศรัตน์	1947	2018	NR_O NR_Ü
Das Brot (ขนมปัง)	Wolfgang Borchert	วรางคณา ศิริวา นนท์	1949	2018	BR_O BR_Ü
Die Kirschen (เชอร์รี่)	Wolfgang Borchert	ศรพราหมณ์ วรอุไร	1961	2018	KI_O KI_Ü

เนื่องจาก Abtönungspartikeln มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ เป็นคำพ้องรูปกับคำที่ทำหน้าที่อื่น เช่น คุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์ (Saengaramuang, 2002, p. 5) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจึงทำได้แยกแยะว่าคำนั้นทำหน้าที่เป็น Abtönungspartikeln หรือไม่ แต่ยึดเอารูปเป็นหลัก โดยผู้วิจัยรวบรวมการใช้ Abtönungspartikeln และคำพ้องรูปรวม 219 ครั้ง ได้แก่ *doch* (52 ครั้ง) *noch* (43 ครั้ง) *ja* (25 ครั้ง) *mal* (24 ครั้ง) *wohl* (18 ครั้ง) *schon* (12 ครั้ง) *denn* (11 ครั้ง) *erst* (6 ครั้ง) *ruhig* (5 ครั้ง) *vielleicht* (4 ครั้ง) *aber* (3 ครั้ง) *also* (3 ครั้ง) *eben* (3 ครั้ง) *einfach* (2 ครั้ง) *nur* (2 ครั้ง) *sowieso* (2 ครั้ง) *überhaupt* (2 ครั้ง) *bloß* (1 ครั้ง) *etwa* (1 ครั้ง) การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นชี้ให้เห็นว่าเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์ชาร์ตที่อยู่ในรูปตัวบทภาษาไทยเป็นแหล่งข้อมูลที่รุ่มรวยไปด้วย Abtönungspatikeln ซึ่งปรากฏทั่วไปในภาษาพูด ทั้งนี้เนื่องจาก Abtönungspartikel แต่ละคำมีความหมายและหน้าที่ที่หลากหลายตามเจตนาารมณ์ในการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงจำกัดขอบเขตการวิจัยโดยเลือกศึกษา Abtönungspartikel ที่พบบ่อยที่สุดในคลังข้อมูลคือ *doch*

ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลโดยการแบ่งการใช้ *doch* ในฐานะ *Abtönungspartikel* ตามหน้าที่และความหมายและคำอธิบาย 7 ประเภท โดยอ้างอิงจาก *Lexikon deutscher Partikeln* ของ Gerhard Helbig (1988) และ *Abtönungspartikeln ในภาษาเยอรมันและเจตนากรรมในการสื่อสาร* ของ Wanna Saengaramuang (2002) ดังนี้

ตารางที่ 2 รูปแบบ หน้าที่และความหมายของ *doch*

คำเรียกในงานวิจัย	รูปแบบ หน้าที่และความหมาย
<i>doch</i> ₁	แสดงการเรียกร้องให้สนับสนุนหรือเห็นด้วยกับความคิดโดยการเตือนให้ระลึกถึงสิ่งที่เคยพูดกันก่อนหน้านี้ หรือความจริงที่ทราบกันอยู่แล้ว (อยู่ในประโยคบอกเล่า)
<i>doch</i> ₂	แสดงการพูดถึงคำกล่าวก่อนหน้านี้ด้วยเจตนากรรมที่ต้องการติติงหรือโต้ตอบเนื้อความของอีกฝ่าย (อยู่ในประโยคบอกเล่า)
<i>doch</i> ₃	แสดงการทำความเข้าใจการกระทำของผู้ฟังเพื่อเรียกร้องหรือเร่งเร้าให้กระทำบางสิ่งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (อยู่ในประโยคคำสั่ง)
<i>doch</i> ₄	แสดงความต้องการที่จะทบทวนความจำซึ่งเป็นเรื่องที่ตนเองน่าจะรู้แต่นึกไม่ออก (อยู่ในรูปประโยคถามเนื้อความ)
<i>doch</i> ₅	แสดงความต้องการความแน่ใจอีกครั้งและคาดหวังคำตอบรับจากผู้ฟัง (อยู่ในรูปประโยคบอกเล่าที่ตามด้วยเครื่องหมายคำถาม)
<i>doch</i> ₆	แสดงความประหลาดใจหรือความโกรธเมื่อพบเจอกับสิ่งที่เหนือความคาดหมาย (อยู่ในรูปประโยคอุทาน)
<i>doch</i> ₇	แสดงความปรารถนาอันแรงกล้าเพื่อให้เกิดสิ่งนั้นซึ่งขัดกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (อยู่ในรูปประโยคแสดงความปรารถนาหรือประโยคเงื่อนไข)

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ความหมายและหน้าที่ของ *doch* โดยพิจารณาจากประโยคที่มี *doch* ปรากฏอยู่ ความสัมพันธ์กับประโยคกับบทสนทนาข้างเคียง คู่สนทนา รวมถึงสถานการณ์การสื่อสารและจัดหมวดหมู่ทางความหมายให้แก่ *doch* ตัวอย่างที่คัดจากตัวบทภาษาเยอรมันและภาษาไทยหลายตัวอย่างจึงมีประโยคอื่นที่เป็นบริบทประกอบด้วยเพื่อใช้เป็นปัจจัยวิเคราะห์การแปลและการเลือกกลวิธีการแปล *doch* ระหว่างกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตัดทอนตัวอย่าง 3 ตัวอย่างที่ *doch* ทำหน้าที่เป็นคำตอบรับคำถามเชิงปฏิเสธหรือ *Antwortpartikel* ออก (Helbig, 1988, p. 31) เหลือตัวอย่างสำหรับวิเคราะห์ 49 ตัวอย่าง โดยพบว่ามีการใช้ *doch* ในตัวบทต้นทางในลักษณะความหมายและหน้าที่ 4 ลักษณะ ได้แก่ *doch*₁ *doch*₂ *doch*₃ และ *doch*₆

การวิเคราะห์และผลการวิจัย

กลวิธีการแปล *doch*₁

หน้าที่ของ *doch*₁ คือผู้พูดต้องการแสดงการเรียกร้องให้ผู้ฟังสนับสนุนหรือเห็นด้วยกับความคิดของผู้พูดหรือแสดงการกระตุ้นให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่เป็นที่รู้จักอยู่แล้ว และเป็นการปรับความเข้าใจให้ตรงกัน โดย *doch*₁ จะปรากฏอยู่ในรูปประโยคบอกเล่า

กลวิธีการละไว้ไม่แปล

จากการรวบรวมข้อมูลของ *doch*₁ ที่ปรากฏในสำนวนแปลเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต ทั้งหมด 29 ตัวอย่าง กลวิธีการแปล *doch*₁ ที่พบบ่อยที่สุดคือ การละไว้ไม่แปล จำนวน 16 ตัวอย่าง³ กล่าวคือ ผู้แปลจะไม่ถ่ายทอดความ *doch*₁ ในสำนวนแปลที่ใช้กลวิธีการแปลแบบนี้ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ โดยสามารถแบ่งบริบทออกเป็น 3 สถานการณ์ คือ

- เมื่อตัวบทต้นทางภาษาเยอรมันปรากฏการใช้ *doch*₁ ซ้ำในประโยคอื่นที่อยู่ใกล้เคียง
- เมื่อตัวบทต้นทางภาษาเยอรมันมีการใช้คำกริยาวิเศษณ์หรือวลีที่เติมเต็มหน้าที่ของ *doch*₁ เพื่อกระตุ้นเตือนถึงสิ่งที่รู้จัก
- เมื่อ *doch*₁ อยู่ในประโยคคำถามเชิงโวหารและทำหน้าที่แสดงจุดมุ่งหมายในการปรับความเข้าใจให้ตรงกัน

ในสถานการณ์แบบแรก (ตัวอย่างที่ (1) และ (2)) ผู้แปลจะใช้กลวิธีการละไว้ไม่แปลเมื่อตัวบทต้นทางภาษาเยอรมันปรากฏการใช้ *doch*₁ ซ้ำในประโยคอื่นที่อยู่ใกล้เคียง สถานการณ์การสื่อสารดังกล่าวมักเกิดขึ้นในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต อันเนื่องจากวัจนลีลาของผู้ประพันธ์ที่มักจะใช้ประโยคซ้ำกันบ่อย ๆ เมื่อถ่ายทอดความเป็นภาษาไทย ผู้แปลจะเลือกถ่ายทอดความ *doch*₁ ในประโยคใดประโยคหนึ่งในภาษาต้นทาง ในขณะที่จะละ *doch*₁ ในอีกประโยคหนึ่งไว้และไม่แปลโดยสิ้นเชิง การใช้กลวิธีการแปลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากว่า หากถ่ายทอดความ *doch*₁ ในทั้งสองประโยคที่ต่อกันเป็นคำบอกมาลาในภาษาไทยแล้ว (ตัวอย่าง (1) ถ่ายทอดความเป็น เขาชอบหัวเราะนี้ คุณก็รู้นี้) อาจฟังดูรี้นหูน้อยกว่าการละคำบอกมาลาในประโยคใดประโยคหนึ่งออก นอกไปจากนั้นแล้ว หน้าที่ของ *doch*₁ ซึ่งคือการกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่รู้จักอยู่แล้ว ยังแสดงอยู่ในบริบทดังกล่าว แม้ *doch*₁ ตัวใดตัวหนึ่งจะถูกละไว้ไม่แปลก็ตาม ดังนั้นหน้าที่ของ *doch*₁ จะแสดงผ่านคำบอกมาลาในประโยคใดประโยคหนึ่งของสำนวนแปลเท่านั้น

(1) Hesse war doch mehr für das Leichte. Lacht doch gern, das wissen Sie doch.
(AD_O: 175)

เฮสเซอร์เป็นคนง่าย ๆ เขาชอบหัวเราะ *คุณก็รู้* (AD_Ü: 72)

(2) Ich kann doch nicht. Ich muß doch aufpassen, sagte Jürgen unsicher. (NR_O: 194)
ผมไปไม่ได้หรอก ผมต้องเฝ้าที่นี่ เยอร์เกนตอบอย่างลังเล (NR_Ü: 88)

³ ตัวอย่างที่แสดงในบทความวิจัยนี้เป็นเพียงบางส่วนจากงานวิจัยเท่านั้น

ในสถานการณ์แบบที่สอง (ตัวอย่าง (3) ถึง (5)) ผู้แปลจะใช้กลวิธีการละไว้ไม่แปลเมื่อมีกริยาวิเศษณ์หรือวลีตามหลัง ซึ่งเป็นสัญญาณบอกถึงเจตนาที่กระตุ้นให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่รู้กันอยู่แล้ว ผู้แปลวิเคราะห์ตัวบทและตัดสินใจแปลโดยเล็งเห็นว่าวลีหรือกริยาวิเศษณ์นั้นสามารถเติมเต็มหน้าที่ของ *doch*₁ ได้จนครบความและไม่มีมีความจำเป็นที่จะต้องถ่ายทอด *doch*₁ ในสำนวนแปลภาษาไทย ในตัวอย่างต่อไปนี้มีวลีที่ทดแทนหน้าที่ของ *doch*₁ เช่น *Von Menschen/ศพของคน* ในตัวอย่าง (3) หรือกริยาวิเศษณ์ (*Adverbien*) *immer/อยู่ตลอด* ในตัวอย่าง (4) และ *wie immer/เหมือนเดิม* ในตัวอย่าง (5) ปัญหาการแปลอาจเกิดขึ้นเมื่อผู้แปลถ่ายทอดวลีและกริยาวิเศษณ์เหล่านี้ในบริบทใกล้เคียงกับ *doch*₁ หรือประโยคที่ปรากฏ *doch*₁ เนื่องจากอาจทำให้หน้าที่ของ *doch*₁ ถูกถ่ายทอดซ้ำซ้อนในภาษาปลายทาง รวมถึงแสดงหน้าที่ของ *doch*₁ ซ้ำ ๆ ในบริบทเดียวกัน ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ผู้แปลมักไม่ถ่ายทอดความ *doch*₁ หากมีคำว่า *doch* และ *immer* อยู่ภายในประโยคเดียวกัน อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าเมื่ออ่านสำนวนแปลในสถานการณ์การสื่อสารของตัวอย่าง (4) และ (5) ผู้แปลไม่ได้ถ่ายทอดหน้าที่ของการกระตุ้นให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่รู้กันอยู่แล้ว เนื่องจากหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้ถูกแสดงผ่านวลีซ้ำความดังเช่นในตัวอย่างที่ (3) ผู้แปลควรจึงแปล *doch*₁ เป็นคำบอกมาลาในภาษาไทยเพื่อคงเจตนาที่การสื่อสารในตัวบทต้นทางไว้ในสำนวนแปล (เช่น นายเคยสวมเครื่องแบบอยู่ตลอดนี้ นา แต่ดูยังงัยมันก็ยังเหมือนเดิมนี นา)

(3) Naja, wenn du hierbleiben mußt – schade. (...) Wenn du mich nicht verrätst, sagte Jürgen da schnell, es ist wegen den Ratten. Die krummen Beine kamen einen Schritt zurück: Wegen den Ratten? **Ja, die essen doch von Toten. Von Menschen.** Da leben sie doch von. (NR_O: 195)

ก็นะ ในเมื่อเธอต้องอยู่ที่นี่ ช่างน่าเสียดายจริง ๆ (...) ถ้าคุณไม่โกหกผม เยื่อเรณพูตขึ้นอย่างรวดเร็ว มันเป็นเพราะหนู ชายขาโค้งถอยหลังกลับมาก้าวหนึ่ง เพราะหนูอย่างนั้นหรือ **ใช่ พวกมันกัดกินซากศพ ศพของคน** พวกมันมีชีวิตได้เพราะสิ่งนี้ (NR_Ü: 88)

(4) Hast dich mit Blut besudelt. Sieht unappetitlich aus, mein Lieber. Hast dir die ganze Uniform damit bekleckert. Sieht aus wie schwarze Tintenflecke. Man gut, daß deine Weiber das nicht sehn. **Du hattest dich doch immer so mit deiner Uniform.** (MB_O: 151)

อ้อ กระสุนลูกนิ่งเจาะเข้าไส้ด้วย เลือดถึงใต้ทะลักออกมาขนาดนี้ ดูแล้ว ไม่เจริญอาหารเอาเสียเลย สหายข้า ชุดเครื่องแบบของนายเประไปหมดแล้ว อย่างกับเปื้อนน้ำหมึกสีดำแทนะ ดินนะที่อิหนูนายไม่มาเห็นเข้า **นายเคยสวมเครื่องแบบอยู่ตลอด** (MB_Ü: 52)

(5) Aber sie geht doch nicht mehr, sagte die Frau. Nein, nein, das nicht. Kaputt ist sie, das weiß ich wohl. **Aber sonst ist sie doch noch ganz wie immer: weiß und blau.** (KU_O: 186)

แต่มันไม่เดินแล้วนี่คะ ผู้หญิงคนนั้นแย่งขึ้นมา ไม่ ไม่ใช้อย่างนั้น มันเสียแล้ว ข้อนี้ผมรู้ดี **แต่ดูยังงัยมันก็ยังเหมือนเดิม** ดูนีสิ สีขาวตัดกับน้ำเงิน (KU_Ü: 82)

ในสถานการณ์แบบที่สาม (ตัวอย่าง (6)) ผู้แปลจะเลือกใช้กลวิธีการละไว้ไม่แปลเมื่อ *doch*₁ อยู่ในคำถามเชิงโวหาร (*retorische Frage*) ในสถานการณ์การสื่อสารที่สื่อถึงเจตนาที่การปรับความเข้าใจให้ตรงกัน โดยผู้พูดต้องการเชิญชวนให้ผู้ฟังเห็นด้วยกับตน ในสถานการณ์การสื่อสารนี้ ผู้แปลเล็งเห็นว่าคำถาม

เชิงโวหาร มีเจตนาปรับความเข้าใจหรือชักชวนให้ผู้ฟังเห็นตรงกัน ซึ่งตรงกับหน้าที่ของ *doch*₁ ผู้แปลจึงเลือกที่จะไม่แปล *doch*₁ ในตัวบทแปล ปัญหาการแปลอาจเกิดขึ้นเมื่อถ่ายทอดหน้าที่ *doch*₁ ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น ผู้แปลจึงละไว้ไม่ถ่ายทอด *doch*₁ ในภาษาปลายทาง

(6) Wir sind die Generation ohne Abschied. Wir können keinen Abschied leben, wir dürfen es nicht, denn unserm zigeunernden Herzen geschehen auf den Irrfahrten unserer Füße unendliche Abschiede. **Oder soll sich unser Herz binden für eine Nacht, die doch einen Abschied zum Morgen hat?** (GA_O: 121)

คนรุ่นเราพูดคำรำล้าได้ไม่คล่องปาก พวกเราใช้ชีวิตเยี่ยงนั้นไม่เป็น จะเรียกว่าไม่มีสิทธิ์กล่าวคำอำลาที่ย่อมได้ เพราะพวกเราแจ้งแก่ใจดีว่า การจากลาเกิดขึ้นอย่างไม่รู้จบบนทางชีวิตร่อนเร่แบบยิปซี ควรแล้วหรือที่เราจะผูกใจไว้ชั่วคราวขณะที่รู้ว่าต้องจากลาเมื่อยามรุ่งสาง เช่นนั้นคงราวกับวิธีโก่งหลอกลวงเพื่อให้ได้รู้จักการรำล้าบ้างกระมัง **ควรแล้วหรือที่เราจะผูกใจไว้ชั่วคราวขณะที่รู้ว่าต้องจากลาเมื่อยามรุ่งสาง** (GA_Ü: 27)

อาจสรุปได้ว่า ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการละไว้ไม่แปลเมื่อสถานการณ์การสื่อสารนั้นมีคำหรือสำนวนในประโยคที่ทำหน้าที่เดียวกันกับ *doch*₁ อาจเป็นวลี กริยาวิเศษณ์ หรือประโยค ที่เน้นย้ำหน้าที่ของ *doch*₁ หรือทำหน้าที่เดียวกันในการเตือนให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่รู้กันอยู่แล้ว ปรับความเข้าใจหรือเชิญชวนให้ผู้ฟังเห็นด้วย ซึ่งทดแทนหน้าที่ในการสื่อเจตนาอารมณ์ของ *doch*₁ ได้ เป็นเหตุให้ผู้แปลไม่ถ่ายทอด *doch*₁ ในสถานการณ์การสื่อสารนั้นออกมาเป็นรูปเทียบในภาษาไทย

กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ

จากตัวอย่างจากงานวิจัยพบว่าการแปล *doch*₁ โดยใช้รูปเทียบในภาษาไทยจำนวน 13 ตัวอย่าง ในกลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ ผู้แปลจะถ่ายทอด *doch*₁ เป็นคำบอกมาลา คำบอกมาลาที่มากคู่กับกริยาวิเศษณ์ คำบอกการถาม หรือเป็นคำสันธาน ดังนี้

- การแปล *doch*₁ เป็นคำบอกมาลา ได้แก่ “นะแหละ” “นะ” “นี่นา” “นั่นแหละ” “เลย” “นี่”
- การแปล *doch*₁ เป็นคำบอกมาลาที่มากคู่กับกริยาวิเศษณ์ ได้แก่ “แล้วนะ”
- การแปล *doch*₁ เป็นคำบอกการถาม ได้แก่ “ออก”
- การแปล *doch*₁ เป็นคำสันธาน ได้แก่ “ก็...นี่” “ทั้งที่...ก็” “แต่”

ตัวอย่างจากงานวิจัย เช่น

(7) Weihnachtslieder in diesem verdammten russischen Wald. Weihnachtslieder. Haben wir nicht Februar? **Wir haben doch schon Februar.** Dabei hört man Weihnachtslieder. (VS_O: 145)

ได้ยินเพลงคริสต์มาส เพลงคริสต์มาสท่ามกลางป่าช้า ๆ ที่รัสเซียนี้ มีเพลงคริสต์มาส ตอนนี่ไม่ใช่เดือนกุมภาพันธ์แล้วหรือ ตอนนี้เป็นเดือนกุมภาพันธ์แล้วนะแหละ แต่เรายังได้ยินเพลงคริสต์มาสอยู่ (VS_Ü: 48)

- (8) Ja, ja, sagte er freudig, denken Sie, aber auch alles! Nur sie hier, sie ist übrig. Und er hob die Uhr wieder hoch, als ob die anderen sie noch nicht kannten. **Aber sie geht doch nicht mehr**, sagte die Frau. (KU_O: 186)

ใช่ ใช่แล้ว เขาพูดอย่างยินดี คุณลองคิดดูสิ ทุกสิ่งที่มีเลยนะ! สิ่งนี้ยังคงอยู่ ว่าแล้วเขาก็ขูณาฬิกา เรือนนั้นขึ้นมาอีกครั้งราวกับว่าสองคนที่อยู่ตรงนั้นยังไม่เคยเห็นมันมาก่อน แต่มันไม่เดินแล้วนี่คะ ผู้หญิงคนนั้นแย้งขึ้นมา (KU_Ü: 81)

- (9) Und wenn die beiden Männer schliefen, fingen die Köpfe an zu rollen. Wie auf einer Kegelbahn. Mit leisem Donner. Dabei wachten die beiden Männer auf. **Aber man hat es doch befohlen, flüsterte der eine.** (KB_O: 139)

และเมื่อใดที่ชายทั้งสองหลับลง บรรดาศีรษะเหล่านั้นก็จะเริ่มกลิ้ง ราวกับว่าที่นั่นเป็นรางโบว์ลิ่งส่งเสียงครืน ๆ ปลูกให้ชายทั้งสองต้องตื่น แต่เราได้รับคำสั่งมานะ ชายคนหนึ่งกระซิบกระซาบ (KB_Ü: 42)

- (10) “Ich habe auch was gehört”, antwortete sie und dabei fand sie, **daß er nachts im Hemd doch schon recht alt aussah.** (BR_O: 199)

“ฉันก็ได้ยินเสียงอะไรบางอย่างเหมือนกัน” เธอตอบพร้อมกับนึกในใจว่า อยู่ในชุดนอนตอนกลางคืนเช่นนี้แล้วเขาดูแก่ไปถนัดตาจริงๆ แก่สมกับอายุนั้นแหละ (BR_Ü: 93)

- (11) Alles Kirschen, flüsterte der Kranke. Alles meine Kirschen. Waren sie kalt? fragte er laut. **Ja? Sie waren doch sicher schön kalt, wie?** (KI_O: 205)

เซอร์รี่เต็มไปหมด คนป่วยพึมพำ เซอร์รี่ของฉันทั้งนั้น มันเย็นใช่ไหม เขาถามออกมาดัง ๆ ใช่ไหม มันต้องเย็นเจี๊ยบแน่ ๆ เลยใช่ไหม (KI_Ü: 98)

- (12) Haben Sie keinen Mantel? Wir haben November (...) Jeden Morgen sagt meine Mutter: **Es ist doch November**, sagt sie. Aber sie kann das ja nicht wissen mit dem Mantel, sie ist ja tot.“ (SL_O: 116)

พ่อหนุ่มไม่มีเสื้อคลุมหรือ ตอนนี่มันเดือนพฤศจิกายนแล้วนะ (...) แม่เคยพูดกับผมทุกเช้า นี่มันเดือนพฤศจิกายนแล้วนะ แม่บอกอย่างนั้น แต่แม่ไม่รับรู้เรื่องเสื้อคลุมแล้ว แม่ตายไปแล้ว (SL_Ü: 23)

- (13) „(...) er hat es weggeworfen, und dann hat es ihn erwischt. Am nächsten Tag hat es ihn schon erwischt. (...) Das ist ja ganz klar. Das weiß ich auch. Und dann sagte er noch: Aber komisch ist es, weißt du, **komisch ist es doch.** (VH_O: 183)

เขาขว้างมันทิ้งไป แล้วเขาก็ถูกเก็บ วันรุ่งขึ้นเขาก็ถูกเก็บ (...) ใช่ ฉันรู้ ทิมม์มกล่าว แน่ละ เหลวไหล ลื่นดี มันแน่ละ ฉันก็รู้เหมือนกัน แล้วเขาก็พูดต่อ: แต่มันตกลงอยู่นะ แกว่าไหม **ตกลงออก** (VH_Ü: 79)

- (14) Da hört man denn nachher schon Weihnachtslieder. **Und dabei haben wir doch längst Februar.** (VS_O: 145)

แต่แล้วเราก็ได้ยินเสียงเพลงคริสต์มาส ทั้งที่ล่วงสู่เดือนกุมภาพันธ์มานานแล้ว (VS_Ü: 48)

(15) Dabei habe ich das Fieber. Sie hat die Kirschen extra vors Fenster gestellt, damit sie ganz kalt sind (...) Alles voll Kirschen, dachte der Kranke, alles voll Kirschen. Dabei sollte ich sie essen. **Ich hab doch das Fieber.** Er hat die ganze Hand voll Kirschaft. (KI_O: 203)

ในขณะที่ฉันมีไข้สูง เขาคิด เธอคนนั้นเอาเชอร์รี่มาวางไว้ให้เป็นพิเศษที่ตรงหน้าต่าง เพื่อที่ว่าฉันจะได้เย็นเจี๊ยบ (...) เชอร์รี่เต็มไปหมด คนป่วยคิด เชอร์รี่เปรอะเต็มไปหมด และตอนนี้ฉันควรจะกินมัน **แต่ฉันกำลังเป็นไข้** เขามีน้ำเชอร์รี่เปรอะอยู่เต็มมือ (KI_Ü: 96)

ในตัวอย่าง (7) ถึง (11) ผู้แปลถ่ายทอดความ *doch*₁ เป็นคำบอกมาลาในภาษาไทย ได้แก่ “นะแหละ” “นะ” “นี่นา” “นั่นแหละ” “เลย” และ “นี่” ซึ่งคำบอกมาลาเหล่านี้แสดงเจตนาอารมณ์ใกล้เคียงกับ *doch*₁ กล่าวคือ แสดงเจตนาอารมณ์ของผู้พูดในการเตือนให้ระลึกถึงสิ่งที่เป็นที่รู้จักอยู่แล้วหรือปรับความเข้าใจให้ตรงกัน (Saengaramruang, 2002, p. 83)

ปัญหาการแปลที่อาจเกิดขึ้นได้ในตัวอย่าง (7) และ (11) คือเมื่อมีประโยคคำถามเชิงโวหารนำหน้าประโยคที่มี *doch*₁ ผู้แปลต้องตัดสินใจที่จะแปลหรือไม่แปล *doch*₁ เนื่องจากอาจเกิดความซ้ำซ้อนทางหน้าที่และความหมาย ในสถานการณ์นี้เห็นได้ว่าผู้แปลเลือกที่จะแปล *doch*₁ เป็นคำบอกมาลา อันเนื่องจากประโยคคำถามเชิงโวหารและประโยคที่มี *doch*₁ แสดงลักษณะทางเจตนาอารมณ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำถามเชิงโวหารซึ่งอยู่ก่อนหน้าประโยคที่มี *doch*₁ มีเจตนาอารมณ์เตือนให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่เป็นที่รู้จักอยู่แล้ว ในขณะที่ประโยคที่มี *doch*₁ แสดงเจตนาอารมณ์ในการสื่อสารที่ชักชวนให้ผู้ฟังเห็นด้วย เช่น ตัวอย่าง (7) ปรากฏการใช้คำถามเชิงโวหาร (*Haben wir nicht Februar?/ตอนนี้ไม่ใช่เดือนกุมภาพันธ์แล้วหรือ*) ซึ่งมีเจตนาอารมณ์เพื่อย้ำเตือนถึงความจริงที่เป็นที่รู้จักว่าตอนนี้คือเดือนกุมภาพันธ์ ในขณะที่ *doch*₁ ในประโยคหลังแสดงว่าผู้พูดมีเจตนาอารมณ์ต้องการชักชวนให้ผู้ฟังเห็นด้วย (*Wir haben doch schon Februar./ตอนนี้เป็นเดือนกุมภาพันธ์นะแหละ*) เมื่อทั้งสองประโยคแสดงลักษณะทางเจตนาอารมณ์ที่แตกต่างกัน ผู้แปลพยายามที่จะถ่ายทอดความ *doch*₁ เป็นคำบอกมาลาที่ย้ำเตือนให้ผู้ฟังเห็นด้วย (*นะแหละ*) ดังนั้นในสถานการณ์การสื่อสารแบบนี้ *doch*₁ จึงต้องถูกถ่ายทอดความเพื่อที่จะเน้นย้ำว่า *doch*₁ มีหน้าที่ต่างออกไปจากคำถามเชิงโวหารในประโยคก่อนหน้า

ในทางเดียวกัน เมื่อมีบริบทก่อนหน้าประโยคที่ใช้ *doch*₁ กล่าวถึงความเป็นจริงที่รู้จักอยู่แล้ว (ตัวอย่าง (8) (9) (10) และ (14)) ผู้แปลมักแปล *doch*₁ เป็นรูปเทียบเพื่อต้องการเน้นให้เห็นความต่างทางเจตนาอารมณ์ระหว่างบริบทที่อยู่ก่อนหน้าและเจตนาอารมณ์ในประโยคที่มี *doch*₁ เช่น ตัวอย่าง (14) ประโยคหน้าพูดถึงความจริงที่รู้จักอยู่แล้วเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคริสต์มาสมักจะได้ยินช่วงเดือนพฤศจิกายนหรือธันวาคม (*Da hört man denn nachher schon Weihnachtslieder./แต่แล้วเราก็ได้ยินเสียงเพลงคริสต์มาส*) แต่ผู้พูดต้องการปรับความเข้าใจของคนฟังให้เห็นด้วยว่า ณ เวลาที่ผู้พูดกำลังสื่อสารได้พ้นช่วงคริสต์มาสมาแล้ว (*Und dabei haben wir doch längst Februar./ทั้งที่ล่วงสู่เดือนกุมภาพันธ์มาตั้งนานแล้ว*) เมื่อประโยคหน้ากล่าวถึงสถานการณ์ที่รู้จักกันเป็นความรู้พื้นฐานและ *doch*₁ ที่อยู่ในประโยคใกล้เคียงแสดงเจตนาอารมณ์เพื่อปรับความเข้าใจหรือชักชวนให้ผู้ฟังเห็นด้วย ด้วยเหตุนี้ *doch*₁ ที่อยู่ในประโยคหลังจึงต้องถูกถ่ายทอดความเพื่อเน้นย้ำให้เห็นถึงหน้าที่ในการปรับความเข้าใจของ *doch*₁ ซึ่งแตกต่างจากประโยคก่อนหน้าที่มุ่งหมายให้ทราบถึงความรู้ที่เป็นพื้นฐาน

วังนลีลาการประพันธ์ของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ตมักจะใช้ประโยคที่มีรูปประโยคหรือคำซ้ำ ๆ ซึ่งประโยคทั้งสองมีรูปแบบและความหมายแทบจะเหมือนกัน (ตัวอย่าง (12) (13) และ (15)) โดยมี *doch*₁ อยู่ในประโยคใดประโยคหนึ่ง (มักจะเป็นประโยคหลัง) โดยประโยคแรกมักมีระดับการพูดหรือการสื่อสารในระดับการบรรยายความ (Darstellungsebene) และประโยคหลังซึ่งมี *doch*₁ มักจะอยู่ในระดับการพูดหรือการสื่อสารระดับการแสดงเจตนา (Intentionsebene; Weydt 1969) สถานการณ์ดังกล่าวจำเป็นต้องถ่ายทอดความ *doch*₁ เช่น ตัวอย่าง (12) อาจสังเกตเห็นว่าเจตนาทางการสื่อสารในประโยคแรกไม่ชัดเจนเท่ากับประโยคที่มี *doch*₁ ซึ่งอาจเป็นเพียงการบอกเล่าในระดับการบรรยายความ (*Wir haben November [...] / นี่มันเดือนพฤศจิกายนแล้วนะ [...]*) ในขณะที่ประโยคหลังที่มี *doch*₁ แสดงเจตนาทางการสื่อสารอย่างชัดเจนเพื่อที่จะชักชวนให้ผู้ฟังเห็นด้วย (*Es ist doch November. / นี่มันเดือนพฤศจิกายนแล้วนะ*) หากผู้แปลละเลยที่จะถ่ายทอดความ *doch*₁ ในตัวบทภาษาไทย นอกจากประโยคจะฟังดูไม่รื่นหูแล้ว หน้าที่ในการแสดงเจตนาในการสื่อสารจะหายไปจากสถานการณ์การสื่อสารด้วย

เราอาจสังเกตได้ว่า ในตัวอย่าง (12) และ (14) ปรากฏกริยาวิเศษณ์บอกเวลา (*แล้ว*) ร่วมกับคำบอกมาลา การใช้คำกริยาวิเศษณ์ดังกล่าวเสริมความและแสดงความเกี่ยวข้องกับมิติทางเวลา อันเนื่องจากในประโยคมีคำบอกเนื้อหา เช่น เดือนพฤศจิกายน (November) และเดือนกุมภาพันธ์ (Februar) ด้วยประการนี้กริยาวิเศษณ์และคำบอกมาลาจึงมักปรากฏร่วมกันในประโยคเพื่อบอกเจตนาและเสริมความ

อาจสรุปได้ว่าผู้แปลอาจเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบแม้บริบทจะมีคำหรือสำนวนที่มีหน้าที่เดียวกันกับ *doch*₁ อันเนื่องจากผู้แปลวิเคราะห์ตัวบทและต้องการแปลเพื่อบ่งชี้ความแตกต่างของลักษณะทางเจตนาทางการสื่อสารระหว่างบริบทโดยรอบและประโยคที่มี *doch*₁ กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบจึงเป็นการถ่ายทอดความหมายและหน้าที่ของ *doch*₁ ในสถานการณ์การสื่อสารดังกล่าวออกมาให้เห็นได้อย่างชัดเจนในตัวบทแปล

กลวิธีการแปล *doch*₂

หน้าที่ของ *doch*₂ ในความหมายที่สองคือการแสดงปฏิกิริยาต่อคำกล่าวที่กล่าวไปก่อนหน้า ผู้พูดมีเจตนาที่ต้องการติติงหรือโต้ตอบเนื้อหาความของอีกฝ่าย โดย *doch* ในหน้าที่และความหมายดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในประโยคบอกเล่า

กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ

จากการรวบรวมข้อมูลของ *doch*₂ ที่ปรากฏในสำนวนแปลเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต ทั้งหมด 8 ตัวอย่าง กลวิธีการแปล *doch*₂ ที่พบในการแปลเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต คือ กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ โดยผู้แปลมักจะถ่ายทอด *doch*₂ เป็นรูปเทียบในภาษาปลายทางเป็นคำบอกมาลาและคำสันธาน ดังนี้

- การแปล *doch*₂ เป็นคำบอกมาลา ได้แก่ “สิ” “หรือ” “หรือกะ” “นะ” “จนได้” “บ้าง”
- การแปล *doch*₂ เป็นคำสันธาน ได้แก่ “อย่างไร...ก็”

ตัวอย่างจากงานวิจัย เช่น

- (16) „Ja, Sie sind sehr blaß. Sie sehen sehr schlecht aus. Haben Sie keinen Mantel? Wir haben November“ „**Ich weiß doch, ich weiß doch**“, sagte der Blasse. (SL_O: 116)
 จริงด้วย พ่อหนุ่มดูซีดเขียวเหลืองเกิน สภาพดูไม่ค่อยดีเลย พ่อหนุ่มไม่มีเสื้อคลุมหรือ ตอนนี้น้ำมันเดือนพฤศจิกายนแล้วนะ **ผมรู้สิ ผมรู้** ชายหนุ่มหน้าซีดบอก (SL_Ü: 23)
- (17) Und du paßt nun auf die Ratten auf? fragte der Mann. **Auf die doch nicht!** (NR_O: 195)
 เธอก็เลยต้องมาเฝ้าหนูอย่างนั้นหรือชายแก่ถาม **ไม่ใช่หนูหรอก!** (NR_Ü: 89)
- (18) Als er nächsten Abend nach Hause kann, schob sie ihm vier Scheiben Brot hin (...) ‚Du kannst ruhig vier essen‘ , sagte sie und ging von der Lampe weg ‚**Du kannst doch nicht nur zwei Scheiben essen**‘ , sagte er auf seinem Teller. (BR_O: 201)
 คำว่าวันต่อมาเมื่อเขากลับมาบ้าน เธอก็เลื่อนงานที่มีขนมปังสี่แผ่นไว้ตรงหน้าเขา (...) “คุณกินสี่แผ่นก็แล้วกัน” เธอพูดแล้วก็เดินออกไปให้พ้นจากแสงโคมในห้องครัว (...) “**แต่คุณจะกินแค่สองแผ่นไม่ได้หรอกนะ**” เขาพูดกับงาน (BR_Ü: 95)
- (19) Ja, hat euer Lehrer denn nicht gesagt, daß die Ratte nachts schlafen. Nein (...) das hat er nicht gesagt. Na, sagte der Mann, das ist aber ein Lehrer, wenn er das nicht mal weiß. Nachts schlafen die Ratten **doch**. (NR_O: 195)
 แล้วครูของพวกเขาไม่ได้บอกหรือว่าพวกหนูมันหลับกันตอนกลางคืน **ไม่** (...) ครูไม่เคยบอก อะไรกัน ชายแก่กล่าว แต่เขาเป็นครูนะ เขาควรจะต้องรู้สิ หนูมันหลับตอนกลางคืน**นะ** (NR_Ü: 89)
- (20) Kein Schnee war jemals so weiß wie ein Tierauge. Kein Schnee war jemals so weiß wie dieser an diesem Sonntagmorgen. Kein Sonntagmorgen war jemals so sauber. Die Welt, diese schneeige Sonntagswelt, lachte. **Aber irgendwo gab es dann doch einen Fleck**. Das war ein Mensch, der im Schnee lag. (MB_O: 148)
 แต่ว่าหิมะยังสดใหม่ สดใสราวกับดวงตาของสัตว์ ไม่มีหิมะใดจะขาวสู้หิมะของเช้าวันอาทิตย์นี้ได้ อีกแล้ว และไม่มีเช้าวันอาทิตย์ใดจะสะอาดสะอาดอันได้เท่านี้อีก โลกนี้ โลกแห่งวันอาทิตย์ที่เต็มไปด้วยหิมะกำลังหัวเราะ **ทว่ายังมีมลทินบางอย่างให้เห็นสังเกตเห็นจนได้** มนุษย์นั่นเอง เขานอนอยู่กลางหิมะ (MB_Ü: 49)
- (21) Wir haben den Schnaps und den Jazz und die Stahlhelme und die Mädchen (...) Aber wir haben es aus Angst. Gegen die Angst haben wir das. Aber die Dummen bleiben wir immer (...) **Aber die Dummen bleiben wir doch**. Alles das tun wir aus Angst und gegen die Angst. (NS_O: 161)
 เรามีเหล้า มีเพลงแจ๊ส มีหมวกเหล็ก แล้วก็ผู้หญิง (...) แต่ที่มีทุกอย่างนี้ก็เพราะความกลัว เราต้องมีของเหล่านี้เพื่อป้องกันความกลัว แต่จะอย่างไรเราก็เป็นคนโง่อยู่ดี (...) **แต่อย่างไรพวกเราก็เป็นคนโง่** เราทำทุกอย่างจากความกลัวและเพื่อป้องกันไม่ให้ ความกลัวเข้ามาใกล้กราย (NS_Ü: 61)

ในตัวอย่าง (16) ถึง (21) ผู้แปลแปล *doch*₂ โดยใช้รูปเทียบกล่าวคือ เป็นคำบอกมาลาในภาษาไทย ได้แก่ “สิ” “หรือก” “หรือกนะ” “นะ” “จนได้” และ “บ้าง” และ คำสันธาน “แต่อย่างไร...” ซึ่งคำบอกมาลาและคำสันธานในภาษาไทยเหล่านี้แสดงเจตนาธรรมณ์ใกล้เคียงกับ *doch*₂ กล่าวคือ แสดงเจตนาธรรมณ์แฝงการติติง ตำหนิ หรือโต้ตอบเนื้อความพร้อมชี้แจงเหตุผล (Saengaramruang, 2002, p. 84)

ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบใช้เพื่อที่จะเน้นเจตนาธรรมณ์ทางการสื่อสารว่าผู้พูดต้องการปฏิเสธหรือตอบโต้เนื้อความที่อีกฝ่ายพูดมา (ตัวอย่าง (17) และ (18)) หรือต้องการติติงว่าคำกล่าวที่กล่าวมานั้นขัดกับความคิดของผู้พูด (ตัวอย่าง (19) (20) และ (21)) เช่น เจตนาธรรมณ์ของคำถามในตัวอย่าง (17) ผู้ถามต้องการถามเพื่อที่จะทราบความจริง (*Und du paßt nun auf die Ratten auf?/เธอก็เลยต้องมาเฝ้าหนูอย่างนั้นหรือ*) เป็นเหตุให้ผู้แปลถ่ายทอดความ *doch*₂ ในประโยคที่ตามมาเพื่อแสดงเจตนาธรรมณ์ของผู้พูดที่ต้องการตอบโต้คำถามในเชิงปฏิเสธ ผู้แปลเลือกที่จะถ่ายทอดความ *doch*₂ เพื่อให้เห็นว่าผู้พูดแสดงจุดยืนไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวก่อนหน้า (*Auf die doch nicht!/มันไม่ใช่หนูหรือ*) หรือในตัวอย่าง (19) ผู้พูดบอกเล่าว่าครูของพวกเขาไม่เคยสอนว่าหนูนอนตอนกลางคืน (*Nein [...] das hat er (der Lehrer) nicht gesagt./ไม่ [...] ครูไม่เคยบอกหนู*) แต่ผู้ฟังต้องการแสดงเจตนาธรรมณ์เพื่อแก้ไขความถูกต้องของคำกล่าวก่อนหน้า (*[...] Nachts schlafen die Ratten doch/ [...] มันหลับตอนกลางคืนนะ*) อาจสังเกตเห็นว่าเนื้อความของทั้งสองประโยคกล่าวถึงหัวข้อการสนทนาเดียวกัน แต่กลวิธีการแปล *doch*₂ เป็นคำบอกมาลาในภาษาไทยเป็นการเน้นย้ำเจตนาธรรมณ์ของผู้พูดที่ต้องการตอบโต้ หรือติติงกับคำกล่าวก่อนหน้าของอีกฝ่าย การละที่จะแปลหรือถ่ายทอด *doch*₂ เป็นคำบอกมาลาในสถานการณ์การสื่อสารแบบนี้ อาจทำให้ข้อความในสำนวนแปลอ่านแล้วเข้าใจว่าเป็นข้อความบรรยายความเท่านั้น

ในทางเดียวกัน (ตัวอย่าง (16)) ตัวยึดต้นทางภาษาเยอรมันปรากฏการใช้ *doch*₂ ซ้ำในประโยคที่ตามหลังมา ปัญหาการแปลอาจเกิดขึ้นได้เมื่อมีการถ่ายทอดความ *doch*₂ ซ้ำกันสองครั้งทำให้ฟังดูไม่เป็นธรรมชาติในภาษาปลายทาง ในสถานการณ์นี้เห็นได้ว่าผู้แปลเลือกที่จะถ่ายทอดความคำบอกมาลาในประโยคหน้า (*Ich weiß doch/ผมรู้สิ*) และละการถ่ายทอดความในประโยคที่ตามมา (*[...], ich weiß doch/ผมรู้*) เจตนาธรรมณ์ในการสื่อสารของ *doch*₂ ในทั้งสองประโยคแสดงถึงการตอบโต้เนื้อความของอีกฝ่าย (*Wir haben November./ตอนนี้มันเดือนพฤศจิกายนแล้วนะ*) ว่าผู้พูดทราบดีว่าเดือนนี้คือเดือนพฤศจิกายน ดังนั้น *doch*₂ ถูกถ่ายทอดเป็นคำบอกมาลาในประโยคใดประโยคหนึ่ง เนื่องจากผู้แปลต้องการหลีกเลี่ยงการใช้คำบอกมาลาซ้ำในภาษาไทย อีกทั้งผู้แปลได้ถ่ายทอดเจตนาธรรมณ์ทางการสื่อสารผ่านคำบอกมาลาในประโยคแรกแล้ว

อาจสรุปได้ว่า ผู้แปลมักใช้กลวิธีการแปลแบบใช้รูปเทียบ เมื่อผู้แปลต้องการเน้นเจตนาธรรมณ์ทางการสื่อสารที่เป็นการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ว่าผู้พูดปฏิเสธข้อความหรือกับคำกล่าวก่อนหน้า แต่ในบางกรณีที่ปรากฏ *doch*₂ ซ้ำในประโยคติดกันในภาษาต้นทาง ผู้แปลอาจเลือกแปลตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้นเนื่องจากหลีกเลี่ยงการใช้คำบอกมาลาซ้ำในภาษาปลายทาง

กลวิธีการแปล *doch*₃

หน้าที่ของ *doch*₃ คือการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบและความเชื่อมโยงไปหาการกระทำหรือคำกล่าวที่กระทำหรือกล่าวไปก่อนหน้า โดยผู้พูดมีเจตนาธรรมณ์ที่ต้องการเรียกร้องหรือเร่งเร้าให้กระทำบางสิ่งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้น *doch*₃ จะปรากฏอยู่ในรูปประโยคคำสั่ง

กลวิธีการแปลแบบการใช้รูปเทียบ

จากการรวบรวมข้อมูลของ *doch₃* ที่ปรากฏในสำนวนแปลเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์เชิร์ต ทั้งหมด 4 ตัวอย่าง กลวิธีการแปล *doch₃* ที่พบมากที่สุดคือ ผู้แปลมักจะถ่ายทอด *doch₃* เป็นคำบอกมาลา ได้แก่ “เถอะนะ” “เถอะ” “บ้างนะ” และ “ได้แล้ว” ดังนี้

ตัวอย่างจากงานวิจัย เช่น

(22) Da riß das Fenster auf, daß die Nacht mit kalten Händen nach der nackten Brust griff und sagte: Ich muß weiter. **Bleib doch, Giraffe!** Ihr Mund schimmerte krankrot im weißen Gesicht. (BG_O: 129)

เขากระชากเปิดหน้าต่างออกอย่างแรง อุ้มมืออันเย็นเยือกของรัตติกาลเข้ามาออบกุ่มหน้าอกอันเปลือยเปล่า แล้วเขาก็พูดขึ้นมาว่า: ฉันต้องไปแล้ว อยู่ต่อเถอะนะ ยีราฟ! ริมฝีปากของหล่อนวาวระยิบระกายแดงตัดกับใบหน้าซีดขาว (BG_Ü: 34)

(23) Warum kommst du dann nicht mit mir? flüsterte sie nah. (...) **Junge, komm doch, es ist Nacht.** (BG_O: 127)

ไม่อยากไปกับฉันหรือ หล่อนยื่นหน้าเข้ามากระซิบใกล้ ๆ (...) พ่อหนุ่ม มาเถอะ ดึกแล้ว (BG_Ü: 32)

(24) Ich kann doch nicht, ich muß aufpassen, sagte Jürgen unsicher. Immerzu? fragte der Mann, nachts auch? Nachts auch. Immerzu. Immer (...) Aber gehst du denn gar nicht nach Hause? **Du mußt doch essen.** (NR_O: 194)

ผมไปไม่ได้หรอก ผมต้องเฝ้าที่นี่ เยื่อเรณตอบอย่างลั้งเล ตลอดเวลาเลยหรือ ชายแก่ถามกลางคืนด้วยหรือ กลางคืนด้วย ตลอดเวลา ตลอด (...) แล้วเธอไม่กลับบ้านเลยหรือ เธอต้องกินอะไรบ้างนะ (NR_Ü: 88)

(25) Er hielt sich am Türdrücker. Als der quietschte, sah der Vater auf. Junge, **du mußt doch zu Bett.** Mit dem Fieber, Junge. Du mußt sofort zu Bett. (KI_O: 205)

เขาหยุดจับลูกบิดประตู และเมื่อมันส่งเสียงเอี้ยดอ้าด พ่อเงยหน้ามอง ลูกเอี้ย ลูกควรจะไปนอนได้แล้ว ลูกเป็นไขอยู่นะ ลูกต้องไปนอนเดี๋ยวนี้ (KI_Ü: 98)

ในตัวอย่าง (22) ถึง (25) *doch₃* ในตัวบทต้นทางภาษาเยอรมันมักปรากฏในประโยคคำสั่ง (Aufforderungssätze) ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของประโยคคำสั่ง (Imperativsätze) หรือ รูปประโยคบอกเล่าที่ใช้กริยาช่วยสื่อทัศนภาวะ (Modalverben) (Duden, 2016, p. 903f; Attaviriyanyupap, 2010, p. Appendix) เพื่อที่จะสื่อเจตนาารมณ์ของประโยคคำสั่งในภาษาต้นทาง กลวิธีการแปล *doch₃* ที่พบในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์เชิร์ตจึงเป็นการแปลแบบใช้รูปเทียบเป็นคำบอกมาลาในภาษาไทย ได้แก่ “เถอะนะ” “เถอะ” “บ้างนะ” และ “ได้แล้ว” ซึ่งคำบอกมาลาในภาษาไทยเหล่านี้แสดงเจตนาารมณ์ใกล้เคียงกับ *doch₃* กล่าวคือ แสดงเจตนาารมณ์เรียกร้องหรือเร่งเร้าให้ผู้ฟังเปลี่ยนแปลงการกระทำ นอกจากนี้ คำบอกมาลาเหล่านี้ยังแสดงถึงอารมณ์มาลาที่มีความหมายเชิงบังคับหรืออ่อนวอน ซึ่งถือเป็นรูปประโยคคำสั่งในภาษาไทย (Thonglor, 2011) เช่น ในตัวอย่าง (22) ผู้แปลถ่ายทอดความ *doch₃* เป็นคำบอกมาลา (*Bleib doch, Giraffe!// อยู่ต่อเถอะนะ ยีราฟ!*) เพื่อแสดงเจตนาารมณ์อ่อนวอนให้ผู้ฟังอยู่ต่อ หากผู้แปลละการแปล *doch₃* เป็นคำบอก

มาลาในภาษาปลายทาง เจตนาธรรมณ์ประโยคในภาษาไทยจะเป็นเพียงแค่การบอกเล่าเท่านั้น เนื่องจากขาดการบอกอานัติมาลา ดังนั้น ผู้แปลจึงเห็นว่าจำเป็นต้องถ่ายทอดความ *doch*₃ เป็นคำบอกมาลาเพื่อให้รูปประโยคในภาษาปลายทางแสดงเจตนาเชิญชวนหรือเรียกร้อง หรือ ตัวอย่าง (25) มีการใช้กริยาสื่อทัศนภาวะ (Modalverben) ร่วมกับ *doch*₃ (*Du mußt doch zu Bett./ลูกควรจะไปนอนได้แล้ว*) ในสถานการณ์การสื่อสารดังกล่าวมีการสื่อถึงเจตนาธรรมณ์ในการสื่อสารของผู้พูดในหลายมิติ กล่าวคือ ผู้พูดใช้ *müssen* ในการสื่อให้เห็นถึงความจำเป็น ร่วมกับการใช้ *doch*₃ ซึ่งแสดงเจตนาธรรมณ์ให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ปัญหาการแปลอาจเกิดขึ้นเมื่อผู้แปลเห็นว่ากริยา *müssen* เป็นเครื่องบ่งบอกเจตนาธรรมณ์ (Illokutionsindikator) ซึ่งแสดงเจตนาธรรมณ์ของผู้พูดอยู่แล้ว และอาจยากจะไล่ไม่แปล *doch*₃ เป็นคำบอกมาลาในภาษาไทย หากแต่ว่า ในกรณีนี้ผู้แปลไม่สามารถแปล *doch*₃ โดยกลวิธีการไล่ไม่แปลได้ อันเนื่องจากกริยา *müssen*/ควร เป็นกริยาช่วยที่สื่อทัศนภาวะปริศกดิ์ (deontic modality; Attaviriyapap, 2010) ว่าผู้ฟังมีความจำเป็นที่จะต้องเข้านอน อันเป็นการสื่อสารในระดับการบรรยายความ (Darstellungsebene; Weydt, 1969/Saengaramruang, 2002) ในขณะที่ *doch*₃ แสดงการสื่อสารระดับจุดมุ่งหมาย (Intentionsebene) ในการสั่ง ซึ่งเมื่อแปลหรือถ่ายทอดความเป็นภาษาไทยโดยใช้คำบอกมาลาแบบอานัติมาลา (*ได้แล้ว*) อาจสรุปได้ว่าผู้แปลมักแปล *doch*₃ ที่ใช้ในประโยคคำสั่งเป็นคำบอกมาลาทั้งหมด อันเนื่องจากคำบอกมาลาเป็นการแสดงอานัติมาลาในภาษาไทยซึ่งเป็นตัวบ่งชี้การสั่งหรือการร้องขออย่างเป็นรูปธรรมและเห็นได้ชัดเจนในประโยคสื่อสาร

กลวิธีการแปล *doch*₆

หน้าที่ของ *doch*₆ คือการแสดงปฏิเสธกลับแบบฉับพลันในสิ่งที่เห็นหรือประสบมาก่อนหน้าหรือแสดงถึงสิ่งที่เหนือความคาดหมายของผู้พูดด้วยความประหลาดใจ ความฉงนหรือโกรธ โดยคาดหวังว่าผู้ฟังจะเห็นด้วยกับตน นอกจากนี้ *doch*₆ จะปรากฏอยู่ในรูปประโยคอุทาน

จากการรวบรวมข้อมูล *doch*₆ ที่ปรากฏในสำนวนแปลเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต มีทั้งหมด 1 ตัวอย่าง โดยกลวิธีการแปล *doch*₆ ที่พบคือ กลวิธีการแปลเชิงอรรถศาสตร์ คือ การแปลคำหรือข้อความโดยเลือกคำในภาษาเป้าหมายที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำที่อยู่ในต้นฉบับมากที่สุด การแปลแบบนี้เปิดโอกาสและสร้างความยืดหยุ่นในการเลือกคำมากกว่ากลวิธีการแปลแบบอิงต้นฉบับ (Newmark, 1988, p. 48)

ตัวอย่างจากงานวิจัย เช่น

(26) Der Vater sah ihn hilflos von unten an. Er lächelte etwas. Ich komme nicht wieder hoch, lächelte er und verzog das Gesicht. **Das ist doch zu dumm** ich komme buchstäblich nicht wieder hoch. (KI_O: 205)

พ่อที่นั่งกองอยู่กับพื้นมองมาที่เขาโดยไม่สามารถช่วยอะไรได้ ผินยิ้มให้เล็กน้อย พ่อยิ้ม แล้วทำหน้าเหยเกบัดชบมาก ฉันทลกขึ้นไม่ไหวแล้วจริง ๆ (KI_Ü: 98)

ในตัวอย่าง (26) ผู้แปลแปล *doch*₆ ด้วยกลวิธีการแปลเชิงอรรถศาสตร์ ซึ่งเป็นการแปลเพื่อสื่อความตามบริบท หากผู้แปลเลือกที่จะแปลอิงภาษาตามตัวบทต้นทาง ประโยคดังกล่าวอาจแปลได้ว่า “โง่มากเลย” แต่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีนี้แปลข้อความดังกล่าวเป็น “บัดชบมาก” ซึ่งเป็นการเลือกถ้อยคำหรือสำนวนในภาษาปลายทางที่จะสามารถสื่อเจตนาธรรมณ์ว่าผู้พูดรู้สึกไม่พอใจกับสถานการณ์และโกรธเมื่อพบกับสิ่งที่ผิดความ

คาดหมาย กลวิธีการแปลดังกล่าวคงเจตนาารมณในต้นฉบับไว้และสื่อสารออกมาในทิศทางเดียวกันในภาษาไทย แต่เป็นกลวิธีที่แตกต่างจากการแปล *doch* ในตัวอย่างอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น แม้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีจำกัด อาจอนุมานได้ว่าการอุทานซึ่งแสดงเจตนาารมณทางการสื่อสารเมื่อพบเจอกับสิ่งที่เหนือความคาดหมายเป็นสิ่งที่ต่างออกไปในแต่ละวัฒนธรรม และมีกรณีน้อยมากที่จะสามารถใช้รูปเทียบหรือกลวิธีการแปลแบบตรงตัวได้

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยฉบับนี้พบ *Abtönungspartikeln doch* ในเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ตที่แสดงเจตนาารมณในการสื่อสาร 4 ลักษณะคือ 1) เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่เป็นที่รู้จักกันอยู่แล้ว หรือเรียกร้องให้ผู้ฟังเห็นด้วยกับความคิดของผู้พูด 2) เพื่อแสดงการตอบโต้หรือติตติงเนื้อความของคู่สนทนา 3) เพื่อเรียกร้องหรือเร่งเร้าให้ผู้ฟังทำบางอย่างหรือให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และ 4) เพื่อแสดงปฏิกิริยาของผู้พูดต่อสถานการณ์ที่เหนือการคาดการณ การแปลหรือถ่ายความเจตนาารมณทางการสื่อสารของ *doch* มี 3 วิธีคือ กลวิธีการแปลหรือถ่ายความโดยใช้รูปเทียบ กลวิธีการละไว้ไม่แปลและกลวิธีการแปลเชิงอรรถศาสตร์ ในแต่ละสถานการณ์ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลและมีความถี่ในการใช้ต่างกันออกไป *doch* ที่แสดงเจตนาารมณกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังระลึกถึงสิ่งที่เป็นที่รู้จักกันอยู่แล้ว หรือเรียกร้องให้ผู้ฟังเห็นด้วยกับความคิดของผู้พูด (*doch*₁) พบได้บ่อยที่สุดในต้นฉบับภาษาเยอรมัน (29 ตัวอย่าง) พบการใช้กลวิธีการละไว้ไม่แปล (16 ตัวอย่าง) และกลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ (13 ตัวอย่าง) *doch* ที่ใช้แสดงเจตนาารมณเพื่อแสดงการตอบโต้หรือติตติงเนื้อความของคู่สนทนา (*doch*₂) และเพื่อเรียกร้องหรือเร่งเร้าให้ผู้ฟังทำบางอย่างหรือให้เกิดความเปลี่ยนแปลง (*doch*₃) ถูกแปลโดยใช้กลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบ (8 ตัวอย่างและ 4 ตัวอย่าง ตามลำดับ) *doch* ที่ใช้แสดงเจตนาารมณเพื่อแสดงปฏิกิริยาของผู้พูดต่อสถานการณ์ที่เหนือการคาดการณ (*doch*₄) ถูกแปลหรือถ่ายความโดยใช้กลวิธีการแปลเชิงอรรถศาสตร์ (1 ตัวอย่าง)

ผลการวิเคราะห์ซึ่งแสดงสถานการณ์การเลือกใช้กลวิธีการละไว้ไม่แปลกรณี *doch*₁ สื่อเจตนาารมณกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังระลึกถึงข้อมูลทีุ่รู้จักกันอยู่แล้วเมื่อมีคำหรือสำนวนที่มีเนื้อความซ้ำซ้อนกัน แสดงถึงความแตกต่างของขนบทางตัวบทในภาษาเยอรมันและภาษาไทย กล่าวคือตัวบทภาษาเยอรมันใช้คำหรือสำนวนที่มีเนื้อความสื่อถึงเจตนาารมณซ้ำซ้อนกับ *doch* หรืออาจใช้ *doch* ต่อเนื่องกันได้บริบทเดียวกัน เป็นความซ้ำซ้อนโดยตั้งใจเพื่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ทางวรรณศิลป์ซึ่งเป็นวจนลีลาประจำตัวของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต วจนลีลาดังกล่าวไม่อาจถูกถ่ายทอดออกมาทั้งหมดผ่านกลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบหรือการแปลแบบตรงตัวในสำนวนแปลภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนของรูปคำหรือสำนวนหรือเพื่อให้สำนวนแปลนั้นฟังดูเป็นธรรมชาติเมื่อเป็นภาษาพูด นอกจากนี้ สถานการณ์การสื่อสารที่ใช้กลวิธีการแปลแบบใช้รูปเทียบยังแสดงให้เห็นว่า ผู้แปลถ่ายความ *doch* ต่อเมื่อบริบทไม่มีคำหรือสำนวนที่บ่งชี้หน้าที่หรือความหมายเดียวกับ *doch* เพื่อเน้นย้ำเจตนาารมณการสื่อสารให้ตรงกับตัวบทต้นทาง ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า แม้ในภาษาไทยจะมีรูปเทียบทางความหมายของ *doch* อยู่อย่างหลากหลาย แต่ผู้แปลไม่ควรยึดติดอยู่กับกลวิธีการแปลโดยใช้รูปเทียบเพียงอย่างเดียว การแปล *doch* หรือ *Abtönungspartikel* อื่นในบริบทการแปลวรรณกรรมที่มีลักษณะการใช้ภาษาเฉพาะตัวอย่างเรื่องสั้นของโวล์ฟกัง บอร์แชร์ต จำเป็นต้องคำนึงถึงหน้าที่และเจตนาารมณในการสื่อสารของ *Abtönungspartikel* นั้น สถานการณ์การสื่อสาร รวมถึงบริบทที่แวดล้อมในตัวบทต้นทาง เพื่อนำไปสู่สำนวนแปลและการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมและเป็นธรรมชาติในตัวบทปลายทาง

ผลลัพธ์ของงานวิจัยฉบับนี้เกิดจากกระบวนการการวิเคราะห์ภาษาเยอรมันในระดับสถานการณ์ การสื่อสารและการถ่ายทอดความเป็นภาษาไทยให้มีเจตนาอารมณ์และอรรถสททางวรรณศิลป์ตรงกับตัวบทต้นทาง การวิเคราะห์ตัวบทที่มีสถานการณ์การแปลที่ซับซ้อนอันนำไปสู่การคำนึงถึงการใช้ภาษาไทยที่เหมาะสม เป็นแบบฝึกหัดที่ดีและมีประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาที่สนใจภาษาเยอรมันและการแปลภาษาเยอรมันผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจเห็นมิติทางภาษาและการเรียนภาษาที่กว้างขึ้นในระดับตัวบท บริบทและการสื่อสาร โดยประโยชน์ที่ได้รับ ผู้วิจัยจะได้นำไปขยายผลเพื่อนำไปใช้ประกอบการสอนวิชาการแปลภาษาเยอรมันรวมถึงจัดทำคู่มือประกอบวิชาการแปลภาษาเยอรมันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เอกสารปฐมภูมิ

คณาจารย์สาขาวิชาภาษาเยอรมัน มช. (2561). *โวล์ฟกัง บอร์แชร์ต อัจฉริยะเรื่องสั้นเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: แอร์โรว์ คลาสสิกบุ๊กส์.

เอกสารทุติยภูมิ

Attaviryanupap, K. (2010). *German Grammar from The Perspective of Thai*. Office of the Higher Education Commission & Institute of Research and Development.

Baldes, D. (2018). Vorwort. In *โวล์ฟกัง บอร์แชร์ต อัจฉริยะเรื่องสั้นเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: แอร์โรว์ คลาสสิกบุ๊กส์, 102-109.

Duden bd.4 (2016). *Die Grammatik*. 9. Aufl. Berlin: Dudenverlag.

Engel, U. (2004). *Deutsche Grammatik - Neubearbeitung*. München: Iudicium.

Helbig, G. (1988). *Lexikon deutscher Partikeln*. Leipzig: Enzyklopädie Leipzig.

Kußmaul, P. (2015). *Verstehen und Übersetzen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch*. 3. Aufl. Tübingen: Narr.

Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. New Jersey: Prentice Hall.

Saengaramuang, W. (2001). Die Übersetzung der Deutschen Abtönungspartikeln in der Literatur ins Thailändische. In *TDLV-Forum 6*, 49-66.

Saengaramuang, W. (2002). *Die Übertragung der deutschen Abtönungspartikel ins Thailändische*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Thonglor, K. (2011). *Principles of the Thai Language*. Bangkok: Amornkanphim.

Weinrich, H. (2005). *Textgrammatik der deutschen Sprache*. 3. Aufl. Hildesheim: Olms.

Weydt, H. (1969). *Abtönungspartikel. Die deutschen Modalwörter und ihre französischen Entsprechungen*. Bad Homburg: Gehlen.